Національний технічний університет України
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Кафедра менеджменту підприємств

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	***другий (магістерський)***
Галузь знань	*D Бізнес, адміністрування та право*
Спеціальність	*D3 Менеджмент*
Освітня програма	*Менеджмент підприємств оборонно-промислового комплексу*
Статус дисципліни	*Вибіркова*
Форма навчання	*Очна*
Рік підготовки, семестр	*1 курс, 2 семестр*
Обсяг дисципліни	*5 кредитів / 150 годин* *(лекції – 16 години, практичні заняття – 30 години, СР – 104 годин)*
Семестровий контроль/ контрольні заходи	*Екзамен / мкр*
Розклад занять	Згідно розкладу http://roz.kpi.ua
Мова викладання	*Українська*
Інформація про керівника курсу / викладачів	Керівник курсу: к.е.н., доцент кафедри менеджменту підприємств, Григорова Зоя Валентинівна (tserush@ukr.net)
Розміщення курсу	На платформі Гугл клас

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчання та результати навчання

Дисципліна спрямована на вивчення сучасних підходів, інструментів та стратегій управління витратами підприємств з метою підвищення їхньої економічної ефективності, забезпечення фінансової стійкості та здатності успішно конкурувати і виконувати складні проєкти в умовах жорстких ресурсних обмежень і динамічного ринкового середовища.

Метою викладання дисципліни є формування у здобувачів системи знань та набуття умінь і практичних навичок з управління витратами підприємства, що забезпечують прийняття ефективних управлінських рішень для підвищення конкурентоспроможності, прибутковості та фінансової стійкості бізнесу.

Предмет курсу:

Предметом вивчення є процеси формування, обліку, аналізу, планування та контролю витрат підприємства, а також методи й інструменти їх оптимізації для забезпечення ефективного використання ресурсів і досягнення стратегічних та тактичних цілей бізнесу.

Викладення курсу зорієнтоване на формування у студентів таких **компетентностей**:

ЗК-07 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ФК-01 - Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів

ФК-04- Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації;

ФК-09 – Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію

Завдання курсу реалізуються через досягнення наступних **програмних результатів навчання**:

ПРН 02 – Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;

ПРН 05 – Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.

ПРН 06 – Приймати та обґрунтовувати управлінські рішення, враховуючи економічні та етичні аспекти

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: пройдені навчальні дисципліни менеджерського циклу на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.

Постреквізити: Практика, Виконання магістерської дисертації.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність, класифікація та структура витрат підприємства

Тема 2. Концептуальні засади управління витратами на підприємстві

Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами

Тема 4. Формування витрат за місцями виникнення та центрами відповідальності

Тема 5. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень

Тема 6. Оптимізація і контроль витрат

Тема 7. Планування і бюджетування як складова системи управління витратами

Тема 8. Оперативне та стратегічне управління витратами

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.99 р. № 318, зі змінами і доповненнями. URL : http://zakon.rada.gov.ua

2. Бондар І. Ю., Пахомов В. І. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції: Навч. посібник. К.: КНТЕУ, 2020. 223с

3. Данилко В.К. Управління витратами. Навч. посібник. 2-ге вид. 2023. 216 с. т.

4. Матвєєва Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.

5. Управління витратами: навчальний посібник / І. О. Ахновська, В. Є. Болгов. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.

Додаткова література:

1. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 № 373.
2. Ющишина Л. О. Ю–75 Управління витратами: курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 162 с.
3. Іванюта П. В., Лугівська О. П. Управління ресурсами і витратами: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2023. 320 с.
4. Управління витратами : навч. посіб. : [для студентів всіх форм навчання СО "Бакалавр" Донец. нац. ун-ту ім. В. Стуса] / Інна Ахновська, Владислав Болгов ; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т ім. В. Стуса. Вінниця : Твори, 2020. 154 с.
5. Управління трансакційними витратами промислових підприємств: методологія і практика / Макалюк І. В., Круш П. В. ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т ім. І. Сікорського". Київ : Кондор, 2019. 296 с.
6. Управління витратами промислового підприємства в ринкових умовах: теорія, методологія, практика / Н. Й. Радіонова ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. Київ : КНУТД, 2019. 404 с
7. Управління витратами : навчально-методичний посібник / О.К. Кушнір. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2020. 122 с.
8. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. К. ЦНЛ.2020. 534 с.
9. Григорова З.В., Кваско А.В. Сучасні методи управління витратами підприємств. Науковий погляд: економіка та управління. 2021. № 2. С. 18–24.
10. Куцик П. О., Мазуренко О. М. Обліково-аналітична концепція управління загальновиробничими витратами підприємства: монографія. Львів: Видавництво «Растр-7», 2014. 288 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство економіки України. Офіційний веб-сайт. Режим доступу: http://www.me.gov.ua.
2. Міністерство фінансів України Офіційний веб-сайт. Режим доступу: https://mof.gov.ua
3. http://zakon3.rada.gov.ua/ (Нормативно-правова база України)
4. www.ukrstat.gov.ua/ (Державна служба статистики України)

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відповідність програмних результатів, методів навчання і форм оцінювання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 02, ПРН 05, ПРН 06	Лекції проблемного характеру, практичні заняття, консультації, робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами. *Загальні методи навчання:* проблемного викладу, інтерактивний, проблемно-пошуковий, евристичний. *Спеціальні методи навчання:* робота в малих групах, методи вирішення творчих завдань, презентації, дискусія,.	Рейтингова система оцінювання, яка передбачає накопичення балів за: відповіді на лекційних та практичних заняттях, виконання навчальних завдань, доповіді, модульну контрольну роботу,. Підсумковий контроль – екзамен

6. Тематика та структурно-логічна побудова курсу

Навчальним планом передбачено проведення 32 години лекційних та 32 години практичних занять, модульний контроль.

Тиждень навчання	Назва розділів, тем	Розподіл годин				Опис занять	Контрольні заходи
		Л	П	С	∑		
1-2	Тема 1. Сутність, класифікація та структура витрат підприємства	2	4	5	11	Л. Сутність, класифікація та структура витрат підприємства П. Класифікація витрат (за економічними елементами, статтями калькуляції, способом віднесення на собівартість тощо) П. Визначення структури витрат підприємства та факторів її зміни	Опитування, Виконання ситуаційних завдань
3-4	Тема 2. Концептуальні засади управління витратами на підприємстві	2	4	8	14	Л. Концептуальні засади управління витратами на підприємстві П. Методи управління витратами (традиційні та сучасні: direct-costing, target costing, kaizen-costing, ABC) П. Вибір оптимальної концепції управління витратами для підприємства	Опитування, Виконання ситуаційних завдань
5-6	Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами	2	4	10	16	Л. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами П. Позамовне, попроцесне калькулювання П. Система калькулювання за нормативними витратами	Опитування, Виконання ситуаційних завдань

7-8	Тема 4. Формування витрат за місцями виникнення та центрами відповідальності	2	3	7	12	Л. Формування витрат за місцями виникнення та центрами відповідальності П. Визначення та облік витрат за місцями виникнення (виробничі підрозділи, допоміжні служби). П. Управління витратами за центрами відповідальності (кейс: визначення показників для оцінки ефективності центрів).	Опитування, Виконання ситуаційних завдань
	МКР		1	4	5	Передбачає теоретичні, тестові та ситуаційні завдання	Оцінювання тестування та ситуаційних завдань
9-10	Тема 5. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтуван-ня управлінських рішень	2	4	7	13	Л. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень П. Підходи до ціноутворення та точка беззбитковості П. Маржинальний аналіз і управління прибутковістю	Опитування, Виконання ситуаційних завдань
11-12	Тема 6. Оптимізація і контроль витрат	2	4	10	16	Л. Оптимізація і контроль витрат П. Методи оптимізації витрат (лінійне програмування, релевантні витрати, аналіз make-or-buy). П. Система контролю витрат: бюджет-контроль, відхилення фактичних показників від планових.	Опитування, Виконання ситуаційних завдань
13-14	Тема 7. Планування і бюджетування як складова системи управління витратами	2	3	8	13	Л. Планування і бюджетування як складова системи управління витратами П. Складання кошторису витрат підприємства П. Формування операційного та фінансового бюджетів із використанням системи «гнучкого бюджету»	Опитування, Виконання ситуаційних завдань
	МКР		1	4	5	Передбачає теоретичні, тестові та ситуаційні завдання	Оцінювання тестування та ситуаційних завдань
15	Тема 8. Оперативне та стратегічне управління	2	2	11	15	Л. Оперативне та стратегічне управління витратами	Опитування, Виконання ситуаційних завдань

	витратами						
	Іспит			30	30		
	Всього	**16**	**30**	**104**	**150**		

Примітка: Л – лекції, П – практичні заняття, Н – навчальна діяльність, О - оцінювання ЗК – загальні компетентності, СК – спеціальні компетентності, ПРН – програмні результати навчання

7. Самостійна робота студента/аспіранта

Самостійна робота студентів передбачає підготовку до практичних занять, виконання домашніх завдань, проведення міні-досліджень, виконання творчих завдань, підготовку до модульної контрольної роботи, та підготовку до складання іспиту. Обсяги часу на виконання самостійної роботи становить 104 год.

Політика та контроль

8. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять та норми поведінки. Відвідування занять є вільним, бали за присутність на лекціях та практичних заняттях не додаються. Втім, вагома частина рейтингу формується через активну участь у заходах на практичних заняттях., а саме за участі в аналізі конкретних ситуацій, груповій та індивідуальній роботі. Тому пропуск практичного заняття знижує можливість здобувача отримати рейтингові бали.

Користуватись мобільним телефоном на заняттях можна лише у беззвучному режимі. Норми етичної поведінки визначені у Кодексі честі (https://kpi.ua/code). В університеті здобувачі мають поводити себе відповідно до Правил внутрішнього розпорядку (https://kpi.ua/admin-rule).

Дистанційний режим навчання. У разі запровадження обмежень на відвідування університету, пов'язаних з введенням карантину або режиму воєнного стану в державі, освітній процес проваджується у дистанційному режимі відповідно до Положення про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (https://osvita.kpi.ua/index.php/node/188), Регламенту організації освітнього процесу в дистанційному режимі (https://profkom.kpi.ua/reglament-organizatsiyi-osvitnogo-protsesu-v-distantsiynomu-rezhimi/) та Регламенту проведення семестрового контролю в дистанційному режимі (https://osvita.kpi.ua/node/148).

Дистанційний курс дисципліни розміщено на Платформі дистанційного навчання Гугл клас (https://classroom.google.com/). Дистанційні заняття проводяться у вигляді онлайн-конференції з використанням програми для організації відеоконференцій **Zoom**. Посилання на конференцію надається здобувачам на початку семестру. Результати оцінювання висвітлюють у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача (https://ecampus.kpi.ua).

Політика оцінювання контрольних заходів. Оцінювання контрольних заходів відбувається відповідно до Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (https://osvita.kpi.ua/node/37), Положення про поточний, календарний та семестровий контролі результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32). Нижня межа позитивного оцінювання кожного контрольного заходу складає не менше 60% від балів, визначених для цього контрольного заходу, а негативний результат оцінюється в 0 балів. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену за РСО-2.

Рейтингова оцінка здобувача складається з балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю, заохочувальних та штрафних балів, балів, отриманих під час проведення екзамену.

Стартовий рейтинг доводиться до здобувачів на останньому занятті з дисципліни в семестрі.

Результати оцінювання висвітлюються у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача (https://ecampus.kpi.ua).

Заохочувальні та штрафні бали. Заохочувальні бали здобувач може отримати за участь у конкурсах наукових робіт за тематикою дисципліни або за поглиблене вивчення окремих тем, результати якого представлені у вигляді наукових тез, есе, презентації, наукової статті тощо, проходження онлайн курсів за тематикою дисципліни. Штрафні бали нараховуються за несвоєчасне виконання індивідуального семестрового завдання. Заохочувальні та штрафні бали не входять до основної шкали РСО, а їх максимальна сума складає 10 балів.

Політика дедлайнів та перескладань. МКР складаються лише у призначений день. Якщо контрольні заходи, або виконання завдань пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), надається можливість додатково скласти завдання протягом найближчого тижня. Невиконання завдань, а також порушення термінів їх виконання з неповажних причин не надасть можливості набрати відповідні бали рейтингу. Порядок ліквідації академічної заборгованості та перескладання семестрового контролю регулюється Положенням про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32).

Оскарження результатів контрольних заходів. У випадку незгоди здобувача з оцінкою за результатами контрольного заходу, він має право подати апеляцію у день оголошення результатів на ім'я декана факультету за процедурою визначеною Положенням про апеляції (https://osvita.kpi.ua/index.php/node/182).

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній або інформальній освіті. Порядок визнання таких результатів регламентується Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (https://osvita.kpi.ua/index.php/node/179). Можуть бути зараховані окремі теми дисципліни. В такому разі здобувач звільняється від виконання відповідних завдань, отримуючи за них максимальний бал відповідно до рейтингової системи оцінювання.

1. Облік витрат: Прийняття рішень https://www.coursera.org/learn/cost-accounting-decision-making
2. Managerial Accounting: Cost Behaviors, Systems, and Analysis

https://www.coursera.org/learn/accounting-for-managers?utm_source=chatgpt.com

Академічна доброчесність. При оцінювання робіт здобувачів особлива увага приділяється дотриманню політики академічної доброчесності (https://kpi.ua/academic-integrity). В разі виявлення дублювання робіт, такі роботи отримують нульовий рейтинг. При виявлені значного рівня запозичень в роботах без належного цитування, роботи не оцінюються і повертаються здобувачу на доопрацювання.

Політика використання штучного інтелекту. Використання штучного інтелекту регламентується «Політикою використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського» (https://osvita.kpi.ua/node/1225). Усі навчальні завдання з дисципліни мають бути результатом власної оригінальної роботи здобувача. Використання штучного інтелекту для автоматичної генерації відповідей без подальшого їх аналізу та доопрацювання заборонено. Здобувачам не рекомендується покладатися на штучний інтелект, як на єдине джерело інформації. Важливо перевіряти та аналізувати отримані дані з наукових джерел. Усі випадки використання штучного інтелекту для виконання завдань мають бути чітко вказані та задокументовані. Це стосується як використання текстових генераторів, так й інших інструментів штучного інтелекту. Використання штучного інтелекту має відповідати принципам академічної доброчесності. Недотримання цього положення розглядатиметься як порушення академічної етики.

9. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

Оцінювання передбачає застосування рейтингової системи другого типу згідно Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (РСО-2). Розмір стартової

складової дорівнює 50 балів, екзаменаційної складової – 50 балів. Максимальний сумарний рейтинг за курс – 100 балів.
Нижня межа позитивного оцінювання кожного контрольного заходу складає 60% від його рейтингового балу.

Контрольні заходи та критерії їх оцінювання:
8.1.Поточний контроль
8.1.Поточний контроль
8.1.1. ***Доповіді на практичних заняттях*** *– передбачає виконання аналітичних та ситуаційних завдань з презентацією результатів (рейтинговий бал 5, орієнтовна кількість заходів 4):*
– 5 балів – завдання виконане без помилок у повному обсязі, усі елементи є обґрунтованими та якісно представленими;
– 4 бали – наявні певні недоліки у підготовці та/або виконанні завдання, які суттєво не впливають на його результат;
– 3 бали – завдання виконано з певними помилками, що мають вплив на обґрунтування результату;
– 0 балів – не відповідає вимогам на «задовільно», відповідь не надана.

8.2. **Модульна контрольна робота** – 2 частини модульної роботи виконуються на практичних заняттях в період першої та другої атестації (рейтинговий бал – 15 балів, кількість заходів – 2)
МКР передбачає:
– надання відповіді на 20 тестових питань (рейтинговий бал за кожну правильну відповідь – 0,5);
– надання відповіді на 1 аналітичне завдання відкритого типу (рейтинговий бал 5):
5 балів -- повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації);
4 бали -- достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями;
3 бали -- неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації)
0 балів – не відповідає вимогам на «задовільно», відповідь не надана.

8.3 **Письмовий екзамен** – семестровий контроль, умовою допуску до якого є стартовий рейтинг здобувача (пп. 8.1-8.2) не менше 30 балів (максимальний бал – 50).
Екзаменаційна робота передбачає:
- надання відповіді на 19 тестових питань (рейтинговий бал – 2);
- виконання 2 аналітичних завдань (задач) (рейтинговий бал – 6).

Для отримання студентом відповідних оцінок його рейтингова оцінка переводиться згідно з таблицею:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

10. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Викладення дисципліни може бути переведено у дистанційній формі в разі введення карантинних обмежень чи інших форм-мажорних обставин на території університету.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доценткою кафедри менеджменту підприємств, к.е.н., доц. Григоровою З. В.

Ухвалено кафедрою менеджменту підприємств (протокол № 18 від 27.06.2025)

Погоджено Методичною комісією ФММ (протокол № 11 від 30.06.2025)

Оновлено згідно нової редакції «Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» (Наказ № НОД/761/25 від 19.09.2025 р.)

Переухвалено менеджменту підприємств (протокол №4 від 01.10.2025 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету менеджменту та маркетингу (протокол №3 від 07.10.2025 р.)